

Christine Strandmose Toft

Atomkraft i kunst og kultur

Før atombomberne eksploderede, og før den første nedsmeltning på et atomkraftværk fandt sted, fandtes der allerede film og romaner om den slags ulykker. I bagklogskabens lys kom fortællingerne til at fremstå som advarsler om, hvor galt det kan gå, hvis menneskene griber ind i naturens gang, og det er ikke svært at forstå, hvorfor mange begyndte at frygte atomkraft.

I dette foredrag skal vi se på, hvordan atomkraft er blevet fremstillet i kunsten og kulturen fra begyndelsen af 1900-tallet og frem til i dag. Udover eksploderende atomkraftværker vil det blive en aften i selskab med gigantiske, muterede dyr, pengegriske direktører og flydende grønt affald.

Vi skal bl.a. diskutere, hvordan kunst og kultur påvirker vores forståelse af verden, i hvilken grad de muterede dyr og det grønne atomaffald faktisk har rod i virkeligheden, og hvorfor det nærmest er umuligt at komme af med fejlagtige fremstillinger – fx det grønne atomaffald – når de først har sat sig fast. Og så skal vi se på, om klimakrisen, der har skabt fornyet interesse for atomkraft, også har sat spor i kunsten og kulturens fremstilling af energikilden.

Om Christine Strandmose Toft

Christine er cand.mag. og ph.d. i litteraturvidenskab. Hun har arbejdet med, hvordan kunst og kultur former vores opfattelser af verden. I sin ph.d.-afhandling fokuserede hun på krig, og siden er hun begyndt at arbejde med atomkraftens kulturhistorie. Christine arbejder i dag som konsulent i et større dansk konsulenthus, hvor hun er del af et team, der arbejder med energi- og forsyningsprojekter. Ved siden af sit arbejde holder hun oplæg og skriver om atomkraft og populærkultur, bl.a. arbejder hun på en bog om kvindelige atomkraft fortalere.

Praktiske oplysninger

Tid: Onsdag den 11. marts 2026 kl. 17:00 – 19:00

Sted: Aalborg Universitet, Kroghsstræde 3, seminarrum 2.128, 9220 Aalborg Ø.

Pris: Kr. 175,00 for det fysiske møde - gratis for webinar.

Tilmelding:

Til det fysiske møde på Aalborg Universitet: <https://bit.ly/3MkmTiJ>

Til webinar: Tilmelding skal ske på www.ida.dk, brug dette link: <https://bit.ly/4aU517g>

Er du ikke medlem af IDA, så blad ned til Tilmelding: Er du ikke medlem af IDA? For at kunne tilmelde dig, skal du oprette en brugerprofil.

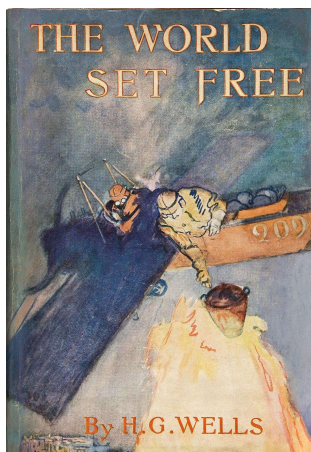
Aalborg Foredragene

Folkeuniversitet Aalborg i samarbejde med IDA (Ingeniørforeningen i Danmark) og REO (foreningen Reel EnergiOplysning).

Atomkraft i kunst og kultur

Onsdag den 11. marts 2026 kl. 17:00 - 19:00

Side 2.

Fantasiens foregriber virkeligheden, og det puster til frygten for atomkraft

Mange tror måske, at ordet ”atombombe” første gang blev brugt i 1945, da amerikanerne bombede Hiroshima og Nagasaki. Men ordet blev faktisk opfundet mere end 30 år tidligere af den britiske sci-fi-forfatter H. G. Wells. I 1914 udgav han romanen ”The World Set Free,” hvori han forestiller sig verden, efter forskerne har fundet ud af, hvordan man kan høste atomernes energi. Det resulterer både i stor velstand og en meget ødelæggende krig, hvor der bruges atombomber.

Da fysikeren Leo Szilard i 1933 opdagede, hvordan man kunne igangsætte en kædereaktion og tog patent på et simpelt reaktordesign, fik Wells roman afgørende betydning for hans handlinger. Szilard beskriver i sine erindringer, hvordan han i al hemmelighed overdrog patentet til den britiske flådemyndighed: ”Da jeg vidste, hvad det ville betyde – og det vidste jeg, for jeg havde læst H.G. Wells – ønskede jeg ikke, at offentligheden skulle få viden om patentet.”

Fiktionens fremstilling af atomkraft tages for gode varer

Den 16. marts 1979 var der premiere på filmen ”The China Syndrome” i USA. Filmen handler om en ulykke på et atomkraftværk, som kun lige akkurat bliver afværget. De amerikanske atomkraftmyndigheder og industrien afviste filmen som det pure opspind, men blot 12 dage senere skete ulykken på atomkraftværket på Tremileøen i staten Pennsylvania.

Med tre af tidens helt store stjerner i hovedrollerne – Jane Fonda, Michael Douglas og Jack Lemmon – og gode anmeldelser havde filmen allerede solgt en hel del billetter før ulykken på Tremileøen, men nu blev den et regulært tilløbsstykke.

Da en tv-reporter spurgte biografgængere fra Georgia, hvorfor de skulle se filmen, og hvad de forventede sig af den, fik han svar som: ”Jeg vil gerne se, hvad der kan ske,” og ”Jeg tror, vi kommer til at se noget, der er meget tæt på det, som skete i Pennsylvania.” Og fra dem, der allerede havde set filmen, lød det, at ulykken i Pennsylvania ”var præcis det, som skete i filmen.”

Den slags beretninger, om folk, der tager populærkulturens fremstillinger for gode varer, er der mange af i atomkraftens kulturhistorie.

Fantasiens udspringer af forskning

Da Wells skrev ”The World Set Free,” var han inspireret af radiokemikeren Frederick Soddy (se foto t.v.) populærvidenskabelige tekster om atomer og radioaktivitet. Og siden de første skønlitterære værker om atomkraft så dagens lys, har forfattere, filminstruktører og kunstnere trukket begreber, udtalelser og studier fra forskningens verden ind i fiktionens verden.

Når en fysiker i filmen ”The China Syndrom” beskriver, hvad kinasyndromet er, så er hans beskrivelse således ikke fri fantasi. Faktisk er begrebet opfundet af forskere, der var en del af de amerikanske atommyndigheder.

Det samme gør sig gældende med alle de muterede væsner. De har deres ophav i forskningsresultater, som så er blevet overdrevet og forvrænget for den dramatiske effekts skyld. Men netop denne tætte forbindelse mellem forskningen og populærkulturens fremstillinger er en del af årsagen til, at det er så svært at komme af med mange af de myter, som knytter sig til atomkraft.

Aalborg Foredragene

Folkeuniversitet Aalborg i samarbejde med IDA (Ingeniørforeningen i Danmark) og REO (foreningen Reel EnergiOplysning).

30-12-2025/JPV